

Penningtvätt genom betalkort

Sverige är ett av de länder där ekonomin i stor utsträckning digitaliserats, vilket märks inte minst genom att användande av kontanter minskat. Vanligvis är det olika sorters betalkort som används istället. Utvecklingen innebär att betalkort också spelar en central roll i många penningtvättsupplägg. Penningtvätt genom betalkort är relativt enkelt att genomföra och många gånger svårt att upptäcka, bland annat för att flera aktörer är inblandade i en korttransaktion. Finanspolisen vill genom detta utskick uppmärksamma verksamhetsutövare på hur betalkort används som ett led i penningtvätt.

Penningtvätt genom olika typer av kort

Det finns en rad olika typer av betalkort, och hur de används för penningtvätt skiljer sig till viss del åt. Något förenklat kan man gruppera korten som förbetalda kort, debitkort och kreditkort.

Förbetalda kort kan vara både svenska och utländska. Eftersom de många gånger inte är knutna till en specifik person är det mindre viktigt var de är utgivna. De förbetalda korten köps för brottsvinster och kan sedan användas som vanliga betalkort utan att väcka uppmärksamhet. Fördelen med förbetalda kort är att användarna kan vara anonyma, antingen genom att de köps utan någon egentlig kundkännedomsprocess eller att en bulvan används för att köpa in dem. Nackdelen är att det vanligtvis är relativt låga beloppsgränser. För vissa kort måste dock köparen identifiera sig och en del kort har även höga beloppsgränser. Kundkännedomsprocesserna och beloppsgränser varierar mellan olika jurisdiktioner och kortutgivare. Förbetalda kort med höga beloppsgränser lämpar sig synnerligen väl för penningtvätt och är förknippade med hög risk.

Vanliga betalkort, s.k. debitkort, som används för penningtvätt är ofta utländska. Utländska kort används för att minska risken för upptäckt genom bankers övervakning av misstänkta transaktioner eller myndigheters utredningar (t.ex. polis, skattemyndighet och kronofogdemyndighet). Brottsvinsterna förs in på det utländska kontot eller e-plånboken och kan sedan användas utan att väcka uppmärksamhet. Kortet begränsas vanligtvis mindre av beloppsgränser men för brottslingen är nackdelen att kortet går att knyta till en person. Till viss del vägs det upp om kortet är utländskt, då kortutgivaren i så fall rapporterar misstänkta transaktioner i en annan jurisdiktion, vilket inte nödvändigtvis kommer till svenska myndigheters kännedom. Det är givetvis möjligt och även vanligt att använda svenska debitkort till penningtvätt men om både kund och produkten finns i Sverige, där även kundkännedomsprocessen sker, är dessa kort förknippade med en lägre risk.

Kreditkort förekommer sannolikt i mindre utsträckning för penningtvätt. Fördelen med kreditkort är att det kan vara relativt höga beloppsgränser och man kan många gånger även betala räkningar genom tilläggstjänster. Nackdelen är att det är kopplat till en person och normalt förutsätter det att man inte har betalningsanmärkningar. Man måste även betala kreditkortsräkningen för brottspengarna och när det t.ex. görs kontant via en kassaservice finns risk att man väcker uppmärksamhet.

Omständigheter som kan tyda på penningtvätt

Det saknas generellt anledning för en person bosatt i Sverige att ha betalkort utfärdade i andra länder. Det är ofta omständligare att få dessa utfärdade och det är många gånger förknippat med avgifter och växlingskurser som kan undvikas genom att använda kort utfärdade i Sverige. Ett rimligt antagande är därför att de flesta utländska betalkort som används i Sverige tillhör personer som vistas i landet tillfälligt. Det innebär också att personer som trots att de är bosatta i Sverige väljer utländska kort generellt kan förknippas med högre risk för penningtvätt. Särskilt hög risk finns för kort utfärdade i jurisdiktioner som förknippas med hög risk för penningtvätt eller bristfälliga kundkännedomsprocesser.

De flesta personer har ett annat betalmonster när man är tillfälligt på en ort än där man är bosatt. Hur länge kortet ifråga används på en viss ort är också indikativt. Dessa skillnader i monster kan användas av kortinlösare för att uppmärksamma avvikande och misstänkt användande av utländska betalkort. Under rådande resebegränsningar är dessutom utländska kort som används av personer på tillfälligt besök i landet på ett minimum, vilket torde underlätta en sådan monitorering.

Förbetalda kort, särskilt utländska, är sällan något som en person som är bosatt i Sverige har anledning att använda i större utsträckning. Många förbetalda kort ger möjlighet att fylla på saldot vilket innebär att samma kort kan användas över tid, något som ökar möjligheterna att uppmärksamma mönstret vid monitorering. Det finns även anledning att reagera på svenska förbetalda kort, särskilt om de inhandlas i större omfattning och köparen betalar kontant.

När svenska debitkort används för penningtvätt är det sannolikt hur pengarna kommer in på det konto som kortet är kopplat till som är den främsta indikatorn. Att pengar regelbundet sätts in kontant, genom överföringar från utlandet eller från någon annan avvikande källa är omständigheter som bör föranleda fördjupade kundkännedomsåtgärder.

Vissa typer av kort kan användas för att omvandla kryptovalutor till annan valuta, s.k. crypto-to-plastic, och är särskilt attraktiva för penningtvätt. Detta sker vanligtvis genom att kortutgivaren tillhandahåller ett konto eller en e-plånbok och accepterar insättning av kryptovaluta som i sin tur ger ett saldo i vanlig valuta. Detsamma gäller förbetalda kort som kan köpas för kryptovalutor, s.k. crypto-to-giftcards. Dessa kort utges sällan i Sverige och det saknas vanligtvis ekonomiska incitament för att välja denna typ av betallosning. Kort som kan användas för att omvandla kryptovalutor till annan valuta bedömer Finanspolisen vara förknippade med mycket hög risk för penningtvätt.

Att en kortinnehavare förefaller likgiltig inför högre omkostnader är generellt en omständighet som bör uppmärksammas. Det kan ske på flera sätt, utöver högre kort- eller växlingsavgifter. Att betala räkningar genom kreditkort via olika tjänster kan vara en sådan omständighet, särskilt om det förefaller ske regelmässigt och i större omfattning, vilket medför en högre kostnad. Detsamma gäller kontantuttag med hjälp av kreditkort eller utländska betalkort, som oftast är förknippat med avgifter.

Att en person väljer att regelbundet betala kreditkortsräkningar kontant är en tydlig indikation på att personen har en kontant inkomst. Saknas det förklaring till varför bör fördjupade kundkännedomsåtgärder vidtas.

Indikatorer på penningtvätt genom betalkort

Nedan följer en sammanställning på indikatorer som kan tyda på att ett kort används som ett led i penningtvätt. Många av indikatorerna kan förekomma tillsammans, vilket generellt ger en starkare indikation men varje fall måste bedömas utifrån de omständigheter och den kundkännedom som finns tillgänglig.

- Förbetalda kort som köps för kontanter, särskilt för större summor
- Kort utgivna i jurisdiktioner med hög risk för penningtvätt
- Utländska kort som används regelbundet över längre tid i Sverige
- Kort som förknippas med kryptovalutor
- Kortanvändning där innehavaren förefaller likgiltig inför högre kostnader
- Kontant betalning av korträkningar
- Avvikande insättningar på kortkonto

Rapportering vid misstänkta transaktioner eller aktiviteter

Generellt är det kortutgivare och kortinlösare som har bäst förutsättningar att uppmärksamma misstänkta transaktioner och beteenden kopplat till betalkort. Även näringsidkare som t.ex. säljer kontantkort eller erbjuder kontant- och kassaärenden har möjlighet att uppmärksamma vissa indikatorer på penningtvätt kopplat till kort. För t.ex. kontanthandel finns beloppsgränser som anger när rapportering ska ske. Det är då kundens samlade transaktioner, om de är av sådant slag att de kan antas ha ett samband, som ska beaktas. Om en person t.ex. återkommande köper förbetalda betalkort för kontanter blir därför identitet och kundkännedom avgörande för att försäljaren ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket.

Olika aktörer har också tillgång till olika information. Det är därför viktigt att alla aktörer rapporterar in misstänkta transaktioner och beteenden. Många gånger är den samlade bilden från flera olika källor som ger Finanspolisen förutsättningar att identifiera penningtvätten som sker genom en viss produkt eller tjänst. Just er pusselbit kan innehålla avgörande information för Finanspolisens arbete.